

مقاله پژوهشی

منابع تنش و عوامل مرتبط با آن در آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی ۱۳۹۰

مهدی حارث آبادی^۱، محبوبه طباطبایی چهر^{۲*}، سیده محبوبه رضائیان^۳، مهدیس مهرایی برادر^۴، سحر خاکشورفریمان^۴

^۱ کارشناس ارشد پرستاری، گروه پرستاری بهداشت جامعه، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران
^۲ کارشناس ارشد مامایی، عضو هیئت علمی گروه مامایی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران
^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
^۴ دانشجوی کارشناسی مامایی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران

* نویسنده مسئول: بجنورد، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، دانشکده پرستاری و مامایی

پست الکترونیک: chehr192@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: تنش یکی از مشکلاتی است که می تواند مانعی بر سر راه آموزش بالینی مامایی باشد. برای بهبود و ارتقای کیفیت آموزش بالینی، بررسی و مدیریت عوامل استرس زای آموزشی ضروری است. مطالعه حاضر با هدف تعیین منابع تنش و عوامل مرتبط با آن در آموزش بالینی دانشجویان مامایی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۳۹۰ انجام شد.

مواد و روش کار: در این مطالعه تحلیلی- مقطعی که طی آن کلیه دانشجویان مامایی ترم ۴ و بالاتر دانشکده پرستاری و مامایی بجنورد انتخاب شدند. عوامل ایجاد کننده تنش در محیط بالین با استفاده از پرسشنامه ای ۷۲ گویه ای در ۸ حیطه بالینی بررسی شد. داده ها بعد از جمع آوری با نرم افزار آماری SPSS-۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: یافته ها نشان داد که در کل بیشتر دانشجویان ۶۰/۵٪ تنش در محیط بالینی را متوسط ذکر کردند و ۲۵/۶٪ از آنها هم این عوامل را تا حد زیادی تنش را عنوان کردند. یافته ها نشان داد که دانشجویان عوامل مربوط به برخورد با بیمار را بیشترین عامل تنش را در محیط کارآموزی ذکر کردند و در بقیه حیطه ها دانشجویان سطح متوسطی از تنش را ذکر کردند.

نتیجه گیری: از آنجا که تنش تاثیر منفی روی آموزش بالینی می گذارد. می توان با آگاهی از منابع تنش را، محدود نمودن آن و یا بالا بردن سطح آگاهی علمی و حرفه ای دانشجویان، سازگاری آنان را نسبت به موقعیت های مختلف افزایش داد و محیط مناسبی برای آموزش فراهم آورد.

واژه های کلیدی: تنش، آموزش بالینی، دانشجویان مامایی

مقدمه

آموزش بالینی می دانند و معتقدند که دانشجویان مامایی می توانند دانش نظری خود را با انجام کار در محیط کارآموزی توسعه بخشند ولی در این محیط با مشکلات و مسائل گوناگونی روبرو می شوند [۲]. چنان که این آموزش شرایط یادگیری را بطور مناسب فراهم نیاورد، امکان پرورش مهارت های بالینی وجود ندارد. آموزش بالینی فرصتی را برای دانشجویان فراهم می سازد تا دانش نظری را به مهارت های ذهنی، روانی و حرکتی متنوعی که برای مراقبت از بیمار ضروری است، تبدیل کند [۳]. شرایط

آموزش بالینی بخش اساسی و مهم آموزش مامایی را تشکیل می دهد. و جز لاینفک آن می باشد که به لحاظ اهمیت قلب آموزش حرفه ای شناخته شده است. زیرا در این مرحله از آموزش آموخته ها به عمل در می آیند مهارت ها آموزش داده می شوند و می توان واقعیت های موجود در محیط کار را به فرا گیران تفهیم نمود [۱]. برنامه ریزان آموزشی اصلی ترین بخش در آموزش را

تنش را برای هر فردی روی می دهد و دانشجویان نیز از این امر مستثنی نبوده، بلکه در معرض عوامل تنش زای بیشتری قرار دارند [۴].

تحقیقات نشان می دهند که دانشجویان علوم پزشکی از جمله دانشجویان پرستاری و مامایی در طول تحصیل خود عوامل تنش زای زیادی را تجربه می کنند [۳].

بیشتر اوقات شاهد موقعیتی هستیم که حتی دانشجویان آگاه و با اطلاع نیز بر بالین بیمار دچار سرگشتگی می شوند و نمی توانند مستقل عمل کنند و مسؤولیت مراقبت از بیمار را بر عهده گیرند [۵].

از آنجائی که مامایی حرفه ای پر تنش است، آموزش و یادگیری تجربه ای تنش آور، دانشجویان این رشته علاوه بر تنش های محیط آموزشی در معرض تنش های محیط بالینی قرار دارند. مطالعات نشان داده اند که اگر دانشجویان تنش را به مثابه یک مبارزه احساس کنند، انگیزه آنها جهت یادگیری افزایش می یابد اما اگر آنها تنش را به عنوان یک تهدید درک کنند روی فرآیند یادگیری آنها تاثیر سوء خواهد گذاشت [۶].

مطالعات انجام گرفته در کشورهای مختلف مشکلاتی چون به ندادن به آموزش بالینی، عدم در دسترس بودن مربیان بالینی به تعداد کافی، فقدان هماهنگی مناسب میان آموزش های بالینی دانشکده و امکانات و عملکرد در بیمارستان، مناسب نبودن مدت زمان لازم تماس با هر مورد جهت تمرین کامل آموخته ها در محیط بالین و تنش زا بودن انجام پروسیجرهای بالینی را مطرح می نمایند [۷].

در ایران نیز تحقیقات انجام شده در اردبیل، تهران، بابل، رشت، زاهدان و غیره در مورد عوامل تنش زا بیانگر آن است که دانشجویان پرستاری و مامایی تحت تاثیر عوامل تنش زای متعددی قرار دارند. از جمله این عوامل تنش زا عبارتند از: تعداد زیاد دانشجویان در بخش، وجود ارتباطات غیر موثر بین مربی و دانشجو، روشن نبودن اهداف کارآموزی، فقدان مربی ثابت در بخش ها، فقدان آمادگی لازم دانشجو هنگام حضور بر بالین بیمار، انجام مراقبت های اولیه بیمار در حضور دیگران، عدم دسترسی به مربی در مواقع اورژانسی، قرار گرفتن در معرض بیماری های واگیر و احتمال خطا و اشتباه بود [۸، ۶-۱۲]. با توجه

به این که هدف از آموزش فراهم کردن تجربیات آکادمیک و بالینی در محیطی است که یادگیری دانشجو را به عنوان یک فرد ارائه دهنده مراقبت تسهیل کند و آنان را برای انجام وظیفه در حرفه مامایی در آینده آماده نماید لذا بر طرف نمودن یا کاستن موانع یادگیری ضروری به نظر می رسد، با توجه به اهمیت آموزش بالینی، مطالعه حاضر با هدف تعیین عوامل تنش زای آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان مامایی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۳۹۰ انجام گردید. امید است با شناخت عوامل تنش زا در آموزش بالینی دانشجویان این رشته بتوان به مبنایی علمی و عملی برای برنامه ریزی های آموزشی جهت کاهش هر چه بیشتر عوامل تنش زا دست یافت.

روش کار

این پژوهش یک مطالعه تحلیلی-مقطعی است. روش کار به این صورت بود که بعد از تصویب نهایی طرح و کسب اجازه از کمیته اخلاق دانشگاه، برای پر کردن پرسشنامه ها از ۲ نفر کمک پژوهشگر استفاده شد. بدین منظور کمک پژوهشگرها به محل کارآموزی دانشجویان رفته و از مربی مربوطه اجازه می گرفتند که دانشجویان پرسشنامه ها را پر کنند. و به دانشجویان زمان کافی داده می شد تا پرسشنامه ها را پر کنند. دلیل انتخاب محیط کارآموزی جهت پر کردن پرسشنامه ها این بود که دانشجویان خود را در محیط واقعی کارآموزی (آموزش بالینی) درک کنند. تمامی دانشجویان مامایی (۵۱ نفر) ترم ۴ و بالاتر به روش سرشماری در این مطالعه شرکت کردند. معیارهای ورود شامل اشتغال به تحصیل در رشته مامایی دانشکده پرستاری و مامایی بجنورد که در ترم ۴ و بالاتر مشغول به تحصیل بودند معیار خروج شامل داشتن وضعیت میهمان و یا انتقالی از سایر دانشگاه های دیگر بود.

داده ها بعد از جمع آوری با نرم افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزارهای تحقیق شامل: پرسشنامه اطلاعات فردی دانشجویان، پرسشنامه بررسی عوامل تنش زا در آموزش بالینی که شامل عوامل تنش آور مشتمل بر هشت حیطه، شامل: عوامل تنش زا مربوط به مربی بالینی [۱۰] گویه، عوامل مربوط به مهارت دانشجو [۸] گویه، عوامل مربوط به شخصیت دانشجو [۱۱] گویه،

عوامل مربوط به محیط بالین [۱۰] گویه، عوامل تنش زا مربوط به احساسات ناخوشایند [۷] جگویه، عوامل تنش زا مربوط به تجربیات بالینی [۱۱] گویه، عوامل مربوط به بیمار [۶] گویه و عوامل مربوط به سیستم آموزشی [۹] گویه بود. میزان تنش آور بودن هر کدام با عبارات خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و بی اثر تعریف شد و به هر گویه با توجه به نظر دانشجویان امتیازی حداقل ۱ و حداکثر ۵ تعلق خواهد گرفت و نمره بیشتر نشان دهنده تنش بیشتر در آن حیطه می باشد. روایی این پرسشنامه توسط روایی صوری و محتوا و پایایی این ابزار توسط روش آزمون مجدد با همبستگی ۰/۸۵ محاسبه و مورد تأیید قرار گرفت [۶].

یافته ها

میانگین و انحراف معیار سن دانشجویان در این تحقیق ۱/۱ $\pm$ ۲۰/۸ بود، میانگین و انحراف معیار معدل دانشجویان از ابتدا تا کنون و در ترم قبل به ترتیب ۱/۲ $\pm$ ۱۶/۵، ۱/۲ $\pm$ ۱۶/۱ بود. ۸۴/۳٪ از دانشجویان مجرد و ۱۵/۷٪ از آنها متاهل بودند. ۲۷/۳٪ دانشجویان ترم ۴، ۳۳/۳٪ ترم ۶ و ۳۹/۴٪ ترم ۸ بودند.

در مورد وضعیت درآمد بیشتر دانشجویان ۴۴/۳٪ وضعیت درآمد خانواده خود را بیشتر از ۴۰۰ هزار تومان ذکر کردند. ۵۱/۹٪ از دانشجویان همزمان با تحصیل خود به کار

دانشجویی مشغول بودند. ۷۰/۸٪ از دانشجویان خوابگاهی و ۲۱/۲٪ از آنها در خانه پدری سکونت داشتند. در کل بیشتر دانشجویان ۶۰/۵٪ تنش در محیط بالینی را متوسط ذکر کردند و ۲۵/۳٪ از آنها هم این عوامل را تا حد زیادی تنش زا عنوان کردند یافته ها نشان داد که دانشجویان عوامل مربوط به برخورد با بیمار را بیشترین عامل تنش زا در محیط کارآموزی ذکر کردند و در بقیه حیطه ها دانشجویان سطح متوسطی از تنش را ذکر کردند (جدول ۱).

همچنین در جدول ۲ عوامل تنش زا در هر حیطه به ترتیب عبارت مشخص شد. نتایج نشان داد که در حیطه مربوط به مربی "پرسش و پاسخ مربی در حضور دیگران"، در حیطه مهارت دانشجو "ترس از آسیب رساندن به بیمار"، در حیطه شخصیت دانشجو "عدم ارتباط مناسب با همکلاسی ها و همگروهی در کارآموزی"، در حیطه بالین "برخورد پرسنل"، در حیطه احساسات ناخوشایند "بی قراری و درد کشیدن بیماران بدحال در لیبر"، در حیطه تجربیات بالینی "انجام رویه های تهاجمی مانند رگ گیری" در حیطه بیمار "نحوه برخورد با بیمار" و در حیطه محیط آموزشی "روشن نبودن اهداف کارآموزی و زیاد بودن ساعات کارآموزی" پر تنش ترین عوامل بودند.

جدول ۱: توزیع فراوانی دانشجویان بر حسب میزان تنش در هر حیطه

حیطه های تنش	کم (درصد)	متوسط (درصد)	زیاد (درصد)
مربی	۳۲/۷	۶۵/۳	۲
مهارت دانشجو	۲۴/۵	۶۱/۲	۱۴/۳
شخصیت دانشجو	۶/۸	۲۲/۷	۷۰/۷
محیط بالین	۹/۱	۶۳/۶	۲۷/۳
احساسات ناخوشایند	۳۶/۳	۵۶/۵	۷/۲
تجربیات بالین	۱۷/۱	۵۴/۳	۲۸/۶
مربوط به بیمار	۱۷/۴	۳۷	۴۵/۶
محیط آموزشی	۳۲/۵	۴۴/۲	۲۳/۳
تنش کلی	۱۴/۲	۶۰/۵	۲۵/۳

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار حیطه ها و مهم ترین عوامل تنش زا در دانشجویان مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی

عوامل تنش زا	انحراف معیار $\pm$ میانگین
حیطه مربوط به مربی	
تذکر مربی در حضور بیمار و پرسنل	$2/0 \pm 0/7$
ترس از ارزشیابی دانشجو در حضور دیگران	$2/4 \pm 0/8$
پرسش و پاسخ مربی در حضور دیگران	$2/6 \pm 1/0$
استرسی بودن خود مربی	$2/4 \pm 1/1$
عدم حمایت مربی از دانشجو حین بروز مشکل	$2/0 \pm 0/8$
وجود ارتباط غیر موثر بین مربی و دانشجویان	$2/0 \pm 0/8$
سلیقه ای ارزشیابی کردن مربی	$2/0 \pm 1/0$
سرزنش دانشجو توسط مربی در حضور دیگران	$1/8 \pm 0/9$
سلب استقلال دانشجو توسط مربی	$2/1 \pm 0/8$
عدم آگاهی از نحوه ارزشیابی	$2/4 \pm 1/0$
مهارت دانشجو	
ناکافی بودن دانش بالینی	$2/0 \pm 0/7$
عدم توانایی در استفاده از تجهیزات موجود در بخش	$2/3 \pm 0/7$
ترس از اشتباه در ارائه مراقبت	$2/1 \pm 0/8$
دادن داروهای خوراکی	$3/0 \pm 1/1$
دادن داروهای غیر خوراکی	$2/6 \pm 0/9$
فقدان آمادگی لازم هنگام حضور بر بالین بیمار	$2/3 \pm 0/9$
ترس از آسیب رساندن به بیمار	$3/2 \pm 0/9$
ترس از موارد ناشناخته	$2/3 \pm 1/1$
عدم توانایی در برقراری ارتباط با بیمار	$3/4 \pm 0/9$
عدم توانایی در برقراری ارتباط با پزشکان	$3/2 \pm 0/8$
عدم توانایی در برقراری ارتباط با ماماها	$3/2 \pm 0/9$
عدم توانایی در برقراری ارتباط با پرسنل خدماتی	$3/5 \pm 1/0$
عدم توانایی در برقراری ارتباط با دانشجویان سایر رشته ها	$3/2 \pm 1/0$
عدم توانایی در برقراری ارتباط با هم کلاسی ها در گروه کارآموزی	$3/7 \pm 1/1$
نداشتن اعتماد به نفس	$2/9 \pm 1/3$
علاقه نداشتن به رشته مامایی	$3/4 \pm 1/3$
عدم توانای در مسئولیت پذیری	$3/3 \pm 1/3$
وضعیت جسمی خودم	$3/3 \pm 1/2$
وضعیت روحی خودم	$3/0 \pm 1/3$
برخورد سوپر وایزر	$2/8 \pm 0/9$
برخورد پزشکان بخش	$2/8 \pm 0/9$
برخورد پرسنل	$3/1 \pm 0/8$
کمبود امکانات و وسایل موجود در بخش	$2/6 \pm 0/8$
تعداد زیاد دانشجویان در بخش	$2/8 \pm 0/8$
تبعیض بین دانشجویان مامایی و سایر رشته ها	$2/6 \pm 1/0$

بالین

۲/۷±۱/۰	شلوغی بخش	
۲/۷±۱/۱	نبود اتاق کنفرانس	
۲/۳±۱/۱	بی احترامی کادر بخش به دانشجوی	
۲/۱±۱/۰	نبود رختکن در بخش برای دانشجویان مامایی	
۱/۸±۰/۹	ترس از مرگ جنین	احساسات ناخوسایند
۱/۶±۰/۸	ترس از مرگ مادر در حین زایمان	
۲/۲±۱/۱	دیدن بیمار فوت شده	
۱/۹±۰/۸	ترس از اشتباه در کار بالینی	
۲/۱±۰/۸	نداشتن مهارت بالینی در آمیخته های ترم های پیش	
۲/۹±۱/۰	بی قراری و درد کشیدن بیماران در لیبر	
۲/۵±۰/۹	تضاد و کشمکش بابیماران	
۲/۲±۱/۰	انجام اپی زیاتومی	تجربیات بالینی
۲/۳±۱/۱	ترمیم برش اپی زیاتومی	
۲/۲±۰/۸	کنترل بیماران پرخطر	
۲/۷±۱/۰	انجام توشه واژینال	
۲/۹±۰/۹	کنترل مرحله اول زایمان (لیبر)	
۲/۳±۰/۸	کنترل مرحله دوم (خروج جنین)	
۲/۸±۰/۹	کنترل مرحله سوم (خروج جفت)	
۳/۱±۰/۹	کنترل مرحله چهارم	
۳/۲±۱/۰	انجام رویه های تهاجمی مثل رگ گیری یا سوند فولی	
۲/۴±۱/۰	ترمیم پارگی های کانال زایمان	
۲/۵±۱/۰	عدم امکان کاربرد تئوری در عمل	
۳/۵±۱/۰	نحوه برخورد با بیمار	بیمار
۳/۴±۱/۱	نحوه برخورد با همراهی بیمار	
۳/۱±۰/۹	مراقبت ناکافی بیماران از جانب پزشکان	
۳/۱±۰/۹	مراقبت ناکافی بیمار از جانب ماماها	
۲/۹±۰/۹	وضعیت جسمی بیمار	
۲/۹±۰/۹	وضعیت روحی بیمار	
۲/۵±۰/۹	عدم تطابق بین آموخته های تئوری و محیط بالینی	محیط آموزشی
۲/۶±۰/۹	سرگردانی در کارآموزی	
۲/۷±۱/۰	روشن نبودن اهداف کارآموزی	
۲/۷±۰/۸	زیاد بودن ساعات کارآموزی	
۲/۳±۰/۸	عدم وجود امکانات رفاهی در محیط بالینی	
۲/۴±۱/۱	علمی کار نکردن درز بالین به علت کمبود امکانات و وسایل	
۲/۲±۱/۱	بوی نامطبوع در بخش	
۲/۶±۱/۰	آشنا نبودن با محیط لیبر و زایمان	
۲/۴±۰/۹	فشرده بودن برنامه کارآموزی	

بحث

وجود میزان بالای استرس، در طول دوره آموزش ممکن است روی یادگیری و موفقیت بالینی دانشجویان اثرات منفی داشته باشند [۱۳]. در نتیجه این مطالعه به منظور بررسی عوامل استرس زای آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۳۹۰ انجام شد.

یافته های این پژوهش حاکی از آن است که بیشترین حیطه ی تنش را آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان مورد بررسی (عوامل مربوط به بیمار) و بیشترین عامل تنش را در این حیطه (نحوه برخورد با بیمار است) و در بقیه حیطه ها دانشجویان سطح متوسطی از تنش را ذکر کرده اند. در همین راستا تمینس^۱ و کالیزا^۲ در مورد عوامل استرس زا در دانشجویان به عواملی نظیر ترس از آسیب به بیمار اشاره کردند [۱۴].

در این خصوص طاهری و همکاران زجر کشیدن بیماران بدحال و عدم مراقبت کافی از جانب پزشک را بعنوان تنش زا ترین عامل در این حیطه ذکر کرده اند [۱۵].

در مطالعه ی ما در حیطه ی عوامل مربوط به مربی، بیشترین عامل تنش را، پرسش و پاسخ مربی در حضور دیگران بود. در مطالعه ی مریدی و همکاران در سال ۱۳۸۹ و همچنین یزدان خواه و همکاران در سال ۱۳۸۷ تذکر استاد در حضور پرسنل بخش و پزشکان مهم ترین عامل استرس زا محسوب می شد [۱۳، ۸].

تمینس و کالیزا ارتباط نامناسب بین مربی و دانشجویان را از عوامل موثر در استرس دانشجویان بیان می کند [۱۴].

همچنین در مطالعه ای دیگر که توسط وثوقی و همکاران در سال ۱۳۸۹ انجام شد ارتباط نامناسب بین مربی و دانشجویان را از عوامل موثر در استرس دانشجویان بیان نمودند [۱۶].

از پی آمد های این امر، می توان به آسیب به حرمت و عزت نفس دانشجویان به دنبال بازخواست شدن در انتظار عمومی توسط مربی اشاره کرد. در مطالعه ی تانگ مهم

ترین ویژگی مربی اثر بخش، ارتباط بین فردی به خصوص زیرگروه اعتماد و احترام به دانشجو بود [۱۷].

در پژوهش ما، در حیطه ی عوامل مربوط به محیط آموزشی بیشترین عوامل تنش را زیاد بودن ساعات کارآموزی و روشن نبودن اهداف کارآموزی بود. در همین راستا در مطالعه ی اباذری و همکاران، سومین عامل تنش را کمبود وقت آزاد بود. یکی از دلایل این موضوع، وجود کارآموزی های دانشجویان به همراه درس تئوری می باشد که وقت و زمان زیادی را ازدانشجویان اشغال می کند. به همین دلیل وقت کمتری نسبت به سایر دانشجویان دارند [۹].

درخصوص ارائه تکالیف درسی بالینی می توان به عواملی نظیر تفاوت در شیوه ارزشیابی مربیان و احتمالاً مشخص نبودن کامل اهداف و تکالیف دانشجویان در دوره های بالینی اشاره نمود. در این مورد فرنی در پژوهش خود تحت عنوان بهره وری در آموزشی بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی می نویسد، بیش از نیمی از دانشجویان مورد مطالعه معتقد بودند که اهداف کارآموزی و وظایف آنها در محیط بالینی برایشان مشخص نیست [۱]. اخوان اکبری عدم تطابق بین آموخته های تئوری و محیط بالین را مهم ترین عامل تنش را در این حیطه عنوان می کند [۶]. همچنین در پژوهش ما در حیطه عوامل مربوط به مهارت دانشجو، ترس از آسیب رساندن به بیمار از جمله عامل استرس زا محسوب می شد. کلیهامر^۳ معتقد است که دانشجویان نگران انجام اشتباهاتی ناشی از دانش و مهارت ناکافی می باشند [۱۸].

و در کارآموزی های بالینی باید فرصت تجربه را در دنیای واقعی برای دانشجویان فراهم کرده و آنها را قادر ساخت تا تئوری را درعمل پیاده نمایند و به همین دلیل موفقیت برنامه آموزش به طور عمده وابسته به موثر بودن تجربه بالینی دانشجویان می باشد. بنابراین یک محیط بالینی حمایتی نقش مهمی در انتقال یادگیری دارد و هدف از آموزش در بالین و بیمارستان، فراهم کردن تجربیات آکادمیک و بالینی در محیطی است که یادگیری دانشجو و پیشرفت وی را به عنوان یک فرد ارئه کننده مراقبت تسهیل نمایند [۱۳]. در مطالعه نظری نیز دیدن زخم و

1 -Timmins

2 -kaliszaer

3-Kleehammer k

عنوان یک فرد ارائه کننده ی مراقبت تسهیل نمایند [۱۹]. می توان با آگاهی از منابع تنش زا، محدود کردن آن و یا بالا بردن سطح آگاهی علمی و حرفه ای دانشجویان سازگاری آنان را نسبت به موقعیت های مختلف افزایش داد و محیط مناسبی را برای آموزش فراهم آورد.

نتیجه گیری

دانشجویان علوم پزشکی، در هنگام آموزش بالینی، در معرض عوامل تنش زای زیادی قرار دارند. وجود یک برنامه مدیریت تنش مطابق با نیازهای این دانشجویان ضروری به نظر می رسد. آشنا نمودن دانشجویان از عوامل تنش زا و نحوه مقابله با آن، افزایش دانش و مهارت مربیان برای کاهش تنش و تشکیل کمیته هایی برای نظارت بر محیط های بالینی پیشنهاد می گردد. به علاوه، ایجاد سیستمی حمایتی در طول تحصیل می تواند مفید واقع شود. بررسی موضوع در سطح ملی و مطالعه ی علل زمینه ای نیز توصیه می شود.

تشکر و قدر دانی

این مقاله حاصل انجام طرحی تحقیقاتی شماره ۹۰/پ/۲۴۲ مصوب معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی است که با حمایت مالی آن معاونت انجام شده است. پژوهشگران وظیفه خود می دانند از همکاری و مساعدت معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی و نیز تمام عزیزانی که در انجام این پژوهش همکاری داشته اند تشکر می کنند.

انجام پانسمان عوامل پر استرسی از طرف دانشجویان عنوان شدند [۱۱]. دانشجویان بیان شده اندو درحیطه مربوط به شخصیت دانشجو ، عدم توانایی در برقراری ارتباط با دانشجویان هم گروهی ازجمله عوامل استرس زا محسوب می شود. در مطالعه تقوی و همکاران نداشتن اعتماد به نفس بعنوان عامل تنش زای شخصیتی از جانب دانشجویان عنوان شد [۱۰].

یافته ها ی پژوهش نشان داد مهم ترین منبع تنش زای دانشجویان مامایی مربوط به حیطه احساسات ناخوشایند بی قراری و درد کشیدن مادران در لیبر بود، در این خصوص اخوان اکبری و همکاران ترش از مرگ جنین یا نوزاد را استرس زاترین عامل در این حیطه می دانند [۶]. در مطالعه یزدان خواه و همکاران زجر کشیدن بیماران بد حال بعنوان احساس ناخوشایند عنوان شده است [۸]. در حیطه تجربیات بالینی انجام رویه های تهاجمی مثل رگ گیری یا سوند فولی بعنوان تنش زا ترین عامل در مطالعه ما مشخص شد، این در حالی است که در مطالعه اخوان اکبری ترمیم پارگی کانال زایمان بعنوان تنش را ترین عامل مطرح شده است [۶]. موفقیت برنامه ی آموزش به طور عمده وابسته به موثر بودن تجربه بالینی دانشجویان می باشد. بنابراین یک محیط بالینی حمایتی، نقش مهمی در انتقال یادگیری دارد و هدف از آموزش در بالین و بیمارستان، فراهم کردن تجربیات آکادمیک و بالینی در محیطی است که یادگیری دانشجو و پیشرفت وی را به

References

1. Farnia F" The views of undergraduate nursing & midwifery students about productivity rate in the clinical education" Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, 2000; 8(2): .68-72.
2. White R, Ewan CH, Clinical teaching in nursing, London: Chapman and Hall Co. 1995.
3. Oerman MH, Standfest KM, Differences in stress and challenge in clinical practice among ADN and BSN students in varying clinical courses, J Nurs Educ. 1997; 36(5): 228-33.
4. Beck D & srivastava R, "perceived level and sources of stress in baccalaureate nursing student", journal of education, 1991; 30: 127-133

5. Mahat G, Stress and coping: junior baccalaureate nursing students in clinical settings, Nurs Forum, 1998; 33(1): 11-9.
6. Akhavan-Akbari P, Mashoofi M, Mostafazadeh F, Allahyari I, Vosoghi N, Hatami R, Stress of midwifery Students During Clinical Exposure Ardabil, Iranian Journal of Health & Care. 2009; 11(3): 40-8. [Persian]
7. Burnard P ,“et al”, " A comparative, longitudinal study of stress in nurses in five countrier: Albina, Bruneis, the Czech Republic, Malta and Wales", Nurse education today, 2007; 27: 1-12.
8. Yazdankhah Fard M, Pouladi S, Kamali F, Zahmatkeshan N, Mirzaei K, Akaberian S,“ et al”, Stressing factors in clinical education: the viewpoint of student, Iranian Journal of

- Medical Education, 2009; 8 (2): 341-50. [Persian]
9. Abazari F, Abbas Zadeh A, Arab M, A study on level and sources of stress in nursing students, Strides In Development of Medical Education, Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences, 2004; 1 (1): 23-31. [Persian]
10. Taghavi Larijani T, Ramezani Badr F, Khatoni A, Monjamed Z, Comparison of the sources of stress among the senior Nursing and Midwifery Students of Tehran Medical Sciences Universities, The Journal of Faculty of Nursing & Midwifery. 2007; 13 (2): 61-70. [Persian]
11. Nazari R, Beheshti Z, Arzani A, Hajihossaini F, Saatsaz S, Bigzani A, Stressing factors in clinical education of Amol nursing faculty nursing student, Journal of Babol University of Medical Sciences, 2007; 9 (2): 45-50. [Persian].
12. Saki M, Roohandeh M, Clinical teaching stressing factor: Student viowpoint, Proceedings of the Seventh National Congress on Medical Education, Tabriz, 2005; 169-70. [Persian]
13. Golrokh Moridi, Sina Valiee, Shahnaz Khaledi, Mohammad Fathi, Majid Shafiean, Fardin Gharibi, Clinical Education Stressors from the Perspective of Students of Nursing, Midwifery and Operating Room: A Study in Kurdistan University of Medical Sciences, Iranian Journal of Medical Education, 2012; 11(7): 675-684. [Persian]
14. Timmins F, Kaliszer M, Aspects of nurse education programmes that frequently cause stress to nursing students -- fact-finding sample survey, Nurse Educ Today, 2002; 22(3): 203-11.
15. Tahery N, Kaiali M, Yaghoobi M, Koleini Z, The stressors of clinical training in nursing students-Abadan nursing faculty (2009), Modern Care, Scientific Quarterly of Birjand Nursing and Midwifery Faculty, 2011; 8 (3): 159-165.
16. Vosughi N, Allahyari I, Abotalebi GH, Bakhshi F, Noroozi H, Fathi S, Stress of nursing Students During Clinical Exposure Ardabil Iranian Journal of Health & Care Vol 12, No 2 (2010):9-14.
17. Tang FI, Chou SM, Chiang HH, Students' perceptions of effective and ineffective clinical instructors, J Nurs Educ. 2005; 44(4): 187-92.
18. Kleehammer K, Hart AL, Keck JF, Nursing students' perceptions of anxiety-producing situations in the clinical setting, J Nurs Educ. 1990; 29(4): 183-7.
19. Shipton SP, The process of seeking stress-care: coping as experienced by senior baccalaureate nursing students in response to appraised clinical stress, J Nurs Educ. 2002; 41(6): 243-56.

Original Article

Stress Sources and its related factors in clinical training of midwifery students in North Khorasan University of Medical Sciences in 2011

Haresabadi M¹, Tabatabaeichehr M^{2*}, Rezaeian S.M³, Mehrabi Bardar M⁴, Khakshor fariman Sahar⁴

¹M.Sc of Nursing, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran

²M.Sc in Midwifery, faculty member, Department of Midwifery, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran.

³M.Sc student of Midwifery masshad University of Medical Sciences, Masshad, Iran

⁴B.S of Midwifery student, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran

***Corresponding Author:**

North Khorasan University of nursing and midwifery,
Bojnurd, Iran
Email: chehr192@gmail.com

Abstract

Background & Objectives: stress is one of the problems that can interfere with midwifery clinical training and influence their efficiency. Continuous investigation into educational stressors and managing them is essential for quality improvement of clinical education. This study aimed to identify the stressors of clinical training in midwifery students of North Khorasan University of Medical Sciences (2011).

Materials & Methods: In this cross sectional- analytic study 51 students in the second academic year were selected. Data were collected through a questionnaire 72-item containing eight domains. Data were analyzed with SPSS (Ver. 16) software.

Results: 60.5% of students experienced average tension, and 25.6% relatively high tension. Students reported the "communication with patient" as the main source of tension while other domains were reported as causing average tension.

Conclusion: since tension can impose adverse effects on clinical education, it is recommended to reduce it through techniques such as raising awareness about the sources of tension and increasing technical and professional knowledge.

Key Words: Stress, clinical practice, midwifery Students
